

Examination of Grade 5th Turkish Textbook in terms of Picture-Text Relationship*

Şener DEMİREL^{1**}, Yelda KÖKÇÜ², Rabia Sena AKBABA³

^{1,2,3}Firat University, Faculty of Education, Elazığ

ARTICLE INFO

Article History:

Received
24.07.2018
Received in revised
form 20.12.2018
Accepted
31.12.2018
Available online
31.12.2018

ABSTRACT

Textbooks are one of the tools that contribute to the learning and training of learners. Textbooks with an easy-to-access guide should be prepared in a way that fits student-level and supports student development in terms of form and content. Textbooks designed in accordance with the level of the students are also attracted by students. The preparation of these books by taking into consideration the qualifications required for the tools used in education helps to achieve the educational objectives. One of the educational features in the textbooks is the pictures accompanying the texts. In this research, it is aimed to reveal the relation between the pictures in the 5th grade Turkish textbook published by the Ministry of National Education in the academic year of 2017-2018 with the texts. In the qualitative research, the document analysis technique will be used. The number of pictures used in the book, the way the pictures and texts are related, the colors used, and the color of the children, etc. examined in this study. The findings obtained as a result of the examination presented with a descriptive analysis table. As a result, in the eight texts examined, it was seen that the pictures in combination with the text were selected in accordance with the contents of the texts. Various suggestions have been developed for the missing parts in terms of image-text relation.

© 2018 AUJES. All rights reserved

Keywords: Teaching Turkish, textbook, picture-text relationship.

Extended Abstract

Purpose

Textbooks need to have certain features in order to serve in learning-teaching environments. In the Textbooks and Educational Instruments Regulation (2009), textbooks; The fact that visual and content design is in support of the developmental characteristics of the students should be in support of the achievements and in conformity with the basic design principles. Delice, Aydın and Kardeş (2009: 77) emphasized the features that should be found in visual materials in textbooks. Visual texts; It has very important functions such as giving information about a certain topic to the students, supporting them with examples of information,

*This study is revised and extended version of the oral presentation in II. In the International Symposium and Exhibition on Art and Aesthetics, held by Firat University on 19-21 April 2018. It is not published in full text.

**Corresponding author's address: Firat University, Faculty of Education, Elazığ, Turkey
e-mail: sdemirel63@gmail.com

drawing attention to them by giving them attention, summarizing the topics, presenting the relations between the concepts, making the complex subjects more understandable. The pictures in the textbooks should be appropriate to the level of the child and expand the boundaries of the child's imagination world.

It can be seen that paintings play an important role in the understanding of texts when children's books and textbooks are examined in terms of the relation between picture and text (Tür and Turla, 1999, Çakmak ve Geçgel, 2005, Sever, 2010, Karatay, 2011). Given the contribution of the visual characters to understanding, it will be appropriate to examine the textbooks in terms of picture-text relation.

Purpose

In this study, it is aimed to examine the picture-text relation in the 5th grade Turkish textbook of the MEB, which was taught between 2017-2018 academic years. In response to this main objective, the following questions were sought:

1. Has the background-fund relation been considered when placing pictures and texts?
2. Are pictures compatible with the text content?
3. Do the pictures support the title of the text?
4. Do the pictures allow students to guess the text?
5. Do the pictures overlap with the story elements in the text?
6. Did the pictures refer to the concepts in the text?
7. Do the pictures support the messages that are given in the text?
8. Are the pictures attracting students' attention?
9. Are the pictures on the page where the text is located?
10. Are the objects in the picture compatible with the real life colors?
11. Are the pictures worth the entire text?

Method

In the research, document review technique was used in qualitative research methods. Document analysis includes analysis of written materials that contain information about the cases or phenomena targeted for investigation. Following the search of the related field, the category list of the picture-text relation examination used by İnan Yıldız and Baş (2015) as a means of collecting data in the survey was examined and "picture-text evaluation form" consisting of 12 items was used. In the opinion of the field experts, the items to be included in the evaluation form were determined and given the final form. During the collection of the data, the findings of the research were obtained considering the target texts and target pictures.

Discussion and Conclusion

In this research, it is aimed to examine the 5th grade Turkish course book published by Ministry of Education in the fall semester of 2017-2018 in the context of picture-text relation. 8 texts (4 narrators, 2 informants, 2 poems) from 24 reading texts under eight themes were examined within the scope of the research. As a result of the analyses, in all the texts, it was seen that the pictures were placed on the basis of the ground-fund relation. In various studies examining Turkish textbooks in the field writing, the text and pictures in the textbooks were attained as a result of placing the textbooks under the ground-fund relation (Baş and Yıldız, 2014, Yıldız and Baş, 2015).

In the eight texts examined, it was observed that the pictures with the text were selected according to the content of the texts. Seven textual pictures and one photograph were used. It can be said that the use of photographs in text is more effective because the subjects are mostly abstract. (Özkan ve Tutkun, 2014). Aygün (2014) states that photographs are not very suitable for children because of the lack of movement characteristics like pictures. The fact that the photographs are less preferred than the pictures in the images in the analyzed texts supports the relateness of the images to the child.

While the images in the texts mostly support the heading of the text, it has been found that the two text headings partially support the text.

In the eight texts examined in relation to the picture-text relation, it appears that the pictures are on the same page as the texts. Indeed, being on the same page as the official text makes it easier for children to understand the story (Karatay, 2011).

It has been achieved that the figures in all the texts examined are in accordance with the actual usage colors and are related to daily life. The colors selected according to the emotions that are tried to be given in the content of the text increase the reality of the text, thus allowing the perception and internalization of the picture easily (Aygün, 2014).

Suggestions

- In order to improve the visual skill of the learner and to make it easier to predict the text, the visuals should be chosen to express the texts in all directions rather than one way.
- Multidimensional visuals should be included in the textbooks by taking advantage of the technology possibilities instead of the known single level visuals. This is important for the attention of the student.
- Researches should be done to refer to the opinions of Turkish teachers working in secondary schools about the picture-text relation in Turkish textbooks.
- Research should be done to see what the students think about the pictures in the textbooks.

5. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Resim-Metin İlişkisi Açısından İncelenmesi *

Şener DEMİREL^{1**}, Yelda KÖKÇÜ², Rabia Sena AKBABA³

^{1,2,3}Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Elazığ

MAKALE BİLGİ

Makale Tarihiçesi:
Alındı 24.07.2018
Düzeltilmiş hali
alındı 20.12.218
Kabul edildi
31.12.2018
Çevrimiçi
yayımlandı
31.12.2018

ÖZET

Ders kitapları, öğrencinin öğrenimine ve eğitimine katkı sağlayan araçların başında gelmektedir. Kolay erişilen bir kılavuz özelliği taşıyan ders kitapları, biçim ve içerik açısından öğrenci seviyesine uygun ve öğrenci gelişimini destekleyecek şekilde hazırlanmalıdır. Öğrenci seviyesine uygun olarak tasarlanan ders kitapları, öğrenciler tarafından ilgi görmektedir. Söz konusu kitapların, eğitimde kullanılan araç-gereçlerin sahip olması gereken nitelikler göz önünde bulundurularak hazırlanması eğitsel amaçların gerçekleşmesine yardımcı olmaktadır. Ders kitaplarındaki eğitsel özelliklerden biri de metinlerle beraber verilen resimlerdir. Bu araştırmada 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan resimlerin, metinlerle olan ilişkisinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Nitel desende gerçekleştirilen araştırmada, doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Kitapta kullanılan resim sayısı, resimler ile metinlerin ilişkilendirilme biçimi, kullanılan renkler ve renklerin çocuğa göreliği gibi kategoriler göz önünde bulundurularak yapılan inceleme sonucunda elde edilen veriler, betimsel analiz tablosu ile sunulmuştur. Sonuç olarak incelenen sekiz metinde, metinle bir arada yer alan resimlerin, metinlerin içeriğine uygun olarak seçildiği görülmüştür. Resim-metin ilişkisi açısından eksik bulunan kısımlara ilişkin ise çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

© 2018 AUJES. Tüm hakları saklıdır

Anahtar Kelimeler:Türkçe öğretimi, ders kitabı, resim-metin ilişkisi.

Giriş

Eğitim-öğretim ortamında verimi artırmak, bilgi aktarımını daha etkili bir hâle getirmek ve öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişimine katkıda bulunmak amacıyla yazılı materyallerden yararlanılmaktadır. Türkçe Dersi Öğretim Programında (2018: 8) öğrencilerin basılı materyallerden bilgiye ulaşma, bilgiyi etkili bir şekilde kullanma ve sentez yapma becerilerini geliştirmek hedeflenmektedir.

Görsel materyaller, ilgili metin ile arasında bağ kurulduğunda bir yandan bireyin dikkatini toplamasına yardımcı olurken diğer yandan kavramsal bağ kurma noktasında okuyucunun metni anlamasına yardımcı olacak örnekler sunar (Kayabekir, 2010). Ders kitapları, ilgili dersin öğretim programında belirtilen amaç ve kazanımlara uygun içeriğe sahip, öğretmenlere sınıf içi etkinlikleri gerçekleştirme noktasında yardımcı, öğrenciler

¹19-21 Nisan 2018 tarihleri arasında Elazığ Fırat Üniversitesinde düzenlenen II. Uluslararası Sanat ve Estetik Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulan metnin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş hâlidir. Tam metin olarak yayımlanmamıştır.

²**Sorumlu yazarın adresi: Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Elazığ
e-posta: sdemirel63@gmail.com

için eğitim-öğretim ortamında en sık kullanılan yazılı öğretim araçlarının başında gelmektedir (Delice, Aydın ve Kardeş, 2009: 76). Ders kitapları aynı zamanda öğrenme-öğretme sürecini doğrudan etkileme gücüne sahip olmasının yanı sıra öğretim amaçlarına en ekonomik şekilde ulaşmaya olanak sağlamaktadır (Gök, 2003: 158; Binbaşoğlu, 1996: 131).

Dil öğretiminde yaygın bir şekilde kullanılan ders kitapları, dört temel dil becerisinin kazandırılmasında da önemli rol oynamakta ve bu noktada karşımıza Türkçe ders kitapları çıkmaktadır. Göçer'in (2007: 112) de üzerinde durduğu üzere Türkçe öğretiminde yararlanılacak temel araç, ders ve öğrenci kitaplarıdır. Nitelikli bir ders kitabı, onunla uyumlu bir şekilde hazırlanmış öğrenci çalışma kitabını gerektirmektedir. Bununla birlikte söz konusu ders kitabının içerik, biçimsel özellik, dil ve anlatım, ölçme ve değerlendirme gibi noktalarda o sınıf seviyesinin kazanımlarına uygunluğu oldukça önemlidir. Ders kitaplarının öğrenme-öğretmen ortamlarında amaca hizmet edebilmesi için birtakım özelliklere sahip olması gerekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinde (2009) ders kitaplarının; kazanımları destekleyici nitelikte olması, temel tasarım ilkelerine uygun olması, görsel ve içerik tasarımının öğrencilerin gelişim özelliklerini destekleyici nitelikte olması gerektiği belirtilmiştir. Delice, Aydın ve Kardeş (2009: 77) de yaptıkları çalışmada ders kitaplarında yer alan görsel öğelerde bulunması gereken özelliklere vurgu yapmışlardır. Görsel öğelerin; öğrencilere belli bir konu hakkında bilgi verme, söz konusu bilgileri örneklerle destekleme, öğrencilerin dikkatini çekerek onları konuya yönlendirme, konuları özetleme, kavramlar arasındaki ilişkileri sunma, karmaşık konuları daha anlaşılır bir hâle getirme gibi çok önemli işlevleri vardır.

Okuma materyallerinde yer alan görsellerin etkililiğine dair ilk çalışmalar Levie ve Lentz tarafından yapılmıştır. Yapılan incelemelerin sonunda resimlerin öğrenmeyi kolaylaştırdığı tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen deneysel çalışmaların %98'inde resimli metinlerin resimsiz metinlere oranla daha iyi öğrenildiği ortaya konulmuştur (Demirel, 1996: 246).

Ders kitaplarına resim-metin ilişkisi açısından bakıldığında, ders kitaplarında yer alan resimlerin öğrencilerin figüratif düşünme becerilerine katkıda bulunacak, çocuğa görelilik ilkeleri gözetilerek kaleme alınmış resimler olması beklenmektedir. Ayhan (2010) da ders kitabında resim kullanırken metni okuyan kişinin zihninde söz konusu parçayı görselleştirmesi için metinde belirtilen nokta ile resimde vurgulanmak istenen görselin ortak noktalarının olması, erken yaşlarda okumaya karşı olumlu tutum geliştirilmesi amacıyla görsellerin metinle uyumlu olması gerektiğini belirtmiştir. Resimleme sırasında metin ve ilgili resmin aynı sayfada olması önemlidir. Ders kitaplarında yer alan resimler, çocuğun seviyesine uygun olmakla beraber çocuğun hayal dünyasının sınırlarını da genişletmelidir.

Resim-metin ilişkisi açısından söz edilmesi gereken bir diğer nokta ise ders kitaplarında yer alan metinlerdir. Metin, belirli bir bildirişim bağlamında bir ya da birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen bir dil dizgesi bütünüdür (Günay, 2003: 45). Ana dili eğitiminde belirlenen hedef ve kazanımlara ulaşmak amacıyla

bilgilendirici, öyküleyici ve şiir metinlerinden yararlanılmaktadır. Öyküleyici metinde tahkiyeli metin yapısı tercih edilir. Söz konusu yazılar genel olarak roman, masal öykü gibi türlerdir. Bunlar yaşantımızdan örnekler sunan ve yaşamı zenginleştiren yazılardır. Makale, eleştiri, deneme, gezi yazıları, röportaj, günlük, anı, fıkra, mektup gibi türler bilgilendirici türlere örnek olarak gösterilebilir (Güneş, 2013: 3). Şiirler ise duygu ve sesleri satırlarda buluşturan etkileyici yazılardır (Akyol, 2013:139).

Metinlerle hayat bulan ders kitapları, diğer kitaplardan farklı bir şekilde resimlenmelidir. Ders kitaplarındaki resimlemeler metin ile bağlantılı olup anlama katkı sağlar. İşcan'ın (2004: 90) da değindiği gibi resimlemenin bir yandan metinle ilişki olurken diğer yandan ise çocuğun ilgisini çekecek niteliğe sahip olması gerekmektedir. Sadece resim-metin ilişkisi olan fakat estetik değerden yoksun bir resimlemenin faydasından söz etmek mümkün değildir. Nitekim alan yazında yapılmış olan çalışmalar da görsel materyallerin kullanıldığı ders kitaplarının öğrenmeyi olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır (Özay ve Hasenekoğlu, 2007; Kabapınar, 2003; Güneş, 2002; Lord, 2001; Yalın, 1996).

Araştırmanın Önemi

Çocuk kitapları ve ders kitaplarının resim-metin ilişkisi yönünü ele alınan çalışmalara bakıldığında (Tür ve Turla, 1999; Çakmak ve Geçgel, 2005; Sever, 2010; Karatay, 2011) metinlerin anlaşılmasında resimlerin önemli bir rol üstlendiği görülmektedir. Görsel öğelerin anlama yapmış olduğu katkı da göz önünde bulundurulduğunda ders kitaplarının resim-metin ilişkisi açısından incelenmesi önemli görülmektedir.

Çocukların bilişsel ve duyuşsal yönden gelişimleri adına bilginin bir bütün hâlinde sunulması önemlidir. Bu nedenle yazılı materyallerin resim ve yazı uyumuna dikkat edilmelidir. Tasarımdaki uyumun bir parçası olan görseller ise öğrencilerin bilgiyi somutlaştırmasında ve öğrenme düzeylerinin artırılmasında etkilidir. Bu çalışmada ortaokul dönemine geçişte ilk aşama olan 5.sınıf öğrencilerinin kullandığı Türkçe ders kitabı metin-resim ilişkisi yönüyle incelenmiştir. Araştırmanın; ortaokula zemin oluşturan sınıf seviyesine yönelik olma ve ders kitabında yer alan resim-metin ilişkisine yönelik eksikliklere öneri sunma noktalarında önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, 2017-2018 eğitim-öğretim yılları arasında okutulan MEB yayınevine ait 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki resim-metin ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Resim ve metinlerin yerleştirilmesinde zemin-fon ilişkisine dikkat edilmiş midir?
2. Resimler metnin içeriği ile uyumlu mudur?
3. Resimler metnin başlığını desteklemekte midir?
4. Resimler öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamakta mıdır?
5. Resimler metindeki hikâyeye unsurları ile örtüşmekte midir?
6. Resimler metinde yer alan kavramlara gönderme yapmakta mıdır?
7. Resimler metinde verilmek istenen iletileri desteklemekte midir?

8. Resimler öğrencilerin dikkatini çekecek nitelikte midir?
9. Resimler metnin bulunduğu sayfada mıdır?
10. Resimdeki nesnelere gerçek hayattaki kullanım renkleriyle uyumlu mudur?
11. Resimler metnin tamamını karşılayacak nitelikte midir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın amacına, modeline, verilerin toplanmasına ve verilerin analizine yönelik bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular ile ilgili bilgileri içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Söz konusu inceleme tekniği; dokümanlara ulaşma, özgünlüğü kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanma olmak üzere beş aşamadan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217-231).

Bu araştırmada doküman olarak 2017-2018 eğitim-öğretim yılında okutulan MEB yayınevine ait 5. sınıf Türkçe ders kitabı kullanılmıştır. Söz konusu ders kitabı 254 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta 32 metin ve 8 serbest okuma metni yer almaktadır. Metinler, öyküleyici metin, bilgilendirici metin ve şiir olmak üzere üç başlık altında sınıflandırılmıştır. Ders kitabında sekiz temaya, her tema başlığı altında ise beş metne yer verilmiştir. Her temada okuma metinlerinin yanı sıra bir tane de dinleme-izleme metni ve serbest okuma metni yer almaktadır. İnceleme dışında bırakılan serbest okuma metinleri ve dinleme-izleme metinleri dışında ders kitabında yer alan metinlere yönelik sayısal veriler Tablo1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Metinlerin Türü ve Sayısı

Metin Türü	Metin Sayısı
Öyküleyici Metin	11
Bilgilendirici Metin	7
Şiir	6
Toplam	24

Tablo1’de yer alan metinlerden 4 öyküleyici metin, 2 bilgilendirici metin ve 2 şiir metni araştırma kapsamında incelemeye tabi tutulmuştur.

Verilerin Toplanması

İlgili alan yazın taramasının ardından araştırmada veri toplama aracı olarak Yıldız ve Baş’ın (2015) çalışmalarında kullandıkları “Resim-Metin İlişkisi Kategori Listesi” kullanılmıştır. 10 maddeden oluşan kategori listesi, 1 profesör, 1 doçent ve 3 doktor öğretim üyesi olmak üzere 5 alan uzmanına sunulmuştur. Uzmanlardan alınan görüşler doğrultusunda 11 maddeden oluşan “Resim-Metin İlişkisi Değerlendirme Formu”, araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Söz konusu Resim-Metin Değerlendirme Formuna aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2. Resim- Metin İlişkisi Değerlendirme Formu

	Resim-Metin İlişkisi Değerlendirme Formu	Evet	Kısmen	Hayır
1	Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin-fon ilişkisine dikkat edilmiştir.			
2	Resimler ile metnin içeriği ile uyumludur.			
3	Resimler metinlerin başlıklarını desteklemektedir.			
4	Resimler öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamaktadır.			
5	Resimler metindeki hikâye unsurları ile örtüşmektedir.			
6	Resimler metinde yer alan kavramlara gönderme yapmaktadır.			
7	Resimler metinde verilmek istenen iletileri desteklemektedir.			
8	Resimler öğrencilerin dikkatini çekecek niteliktedir.			
9	Resim metnin bulunduğu sayfada yer almaktadır.			
10	Resimdeki nesnelere gerçek hayattaki kullanım renkleriyle uyumludur.			
11	Resimler metnin tamamını karşılayacak niteliktedir.			

Verilerin toplanması aşamasında hedef metinler ve hedef resimler göz önünde bulundurularak araştırmanın bulguları elde edilmiştir. Bulgular incelenirken metin-resim değerlendirme formu dikkate alınmış ve araştırma kapsamındaki metinler ayrıntısıyla incelenmiştir. Ardından veriler, metin-resim değerlendirme formunda yer alan maddelere göre değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz; analiz için bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması olmak üzere dört aşamadan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada da önceden oluşturulmuş olan resim-metin ilişkisi değerlendirme formuna göre veriler işlenmiştir.

Verilerin analizi aşamasında, kodlayıcı güvenilirliğini sağlamak için elde edilen veriler, iki araştırmacı tarafından farklı zamanlarda kodlanmıştır. Bu şekilde “kodlayıcı güvenilirliği” (Miles ve Huberman, 2016) sağlanmaya çalışılmış fakat bu çalışmada değerlendirme formunda incelenecek değişkenlerin net olması sebebiyle yapılan analizler arasında farklılık tespit edilmemiştir. Bu durum da araştırma sonuçlarının yüksek güvenilirliğe sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013)

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan resimler metinler arasındaki ilişkiye dair bulgulara yer verilmiştir.

1. Öyküleyici Metinlere Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında incelenen “Oyuncak, Püf Noktası, Okuma Kitaplarım, Kar Tanesinin Serüveni” başlıklı dört öyküleyici metnin resim-metin ilişkisine yönelik bulgularına bu bölümde yer verilmiştir.

1.1. “Oyuncak” Metni

“Çocuk Dünyası” adlı tema başlığında yer alan ve Erdoğan Tokmakçioğlu’na ait olan “Oyuncak” metnindeki resim-metin ilişkisine dair bulgulara Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3. Oyuncak Metnine Dair Bulgular

	Resim-Metin İlişkisi Değerlendirme Formu	Evet	Kısmen	Hayır
1	Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin-fon ilişkisine dikkat edilmiştir.	X		
2	Resimler ile metnin içeriği ile uyumludur.	X		
3	Resimler metinlerin başlıklarını desteklemektedir.	X		
4	Resimler öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamaktadır.	X		
5	Resimler metindeki hikâye unsurları ile örtüşmektedir.		X	
6	Resimler metinde yer alan kavramlara gönderme yapmaktadır.	X		
7	Resimler metinde verilmek istenen iletileri desteklemektedir.	X		
8	Resimler öğrencilerin dikkatini çekecek niteliktedir.	X		
9	Resim metnin bulunduğu sayfada yer almaktadır.	X		
10	Resimdeki nesnelere gerçek hayattaki kullanım renkleriyle uyumludur.	X		
11	Resimler metnin tamamını karşılayacak niteliktedir.		X	

Tablo 3’e göre “Oyuncak” başlıklı metinde resim ve metin, zemin-fon ilişkisine dikkat edilerek yerleştirilmiştir. Resimler, metnin içeriği ve başlık ile uyumludur. Resimler, öğrencilerin konuyu tahmin etmesini sağlayan ve metnin içeriğindeki kavramlara gönderme yapan bir niteliktedir. Resimlerin olay, mekan, kahraman gibi hikâye unsurlarıyla örtüştüğü görülmekte; metinde yer almayan zaman unsuru da aydınlık bir gün olarak resimlerde kendini göstermektedir. Resimler, öğrencinin dikkatini çekecek ve iletileri destekleyecek niteliktedir. Metinlerin bulunduğu sayfalarda yer alan resimler, nesnelere gerçek hayattaki kullanım renkleriyle aynıdır. “Oyuncak” metninde yer alan örnek bir resme Şekil 1’de yer verilmiştir.

Şekil 1. Oyuncak Metninde Yer Alan Bir Resim

1.2. “Püf Noktası” Metni

“Erdemler” adlı tema altında yer alan ve İskender Pala’ya ait olan “Püf Noktası” başlıklı metnin resim-metin ilişkisine dair bulguları Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Püf Noktası Metnine Dair Bulgular

	Resim-Metin İlişkisi Değerlendirme Formu	Evet	Kısmen	Hayır
1	Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin-fon ilişkisine dikkat edilmiştir.	X		
2	Resimler metnin içeriği ile uyumludur.	X		
3	Resimler metinlerin başlıklarını desteklemektedir.		X	
4	Resimler öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamaktadır.		X	
5	Resimler metindeki hikâye unsurları ile örtüşmektedir.		X	
6	Resimler metinde yer alan kavramlara gönderme yapmaktadır.	X		
7	Resimler metinde verilmek istenen iletileri desteklemektedir.	X		
8	Resimler öğrencilerin dikkatini çekecek niteliktedir.	X		
9	Resim metnin bulunduğu sayfada yer almaktadır.	X		
10	Resimdeki nesnelere gerçek hayattaki kullanım renkleriyle uyumludur.	X		
11	Resimler metnin tamamını karşılayacak niteliktedir.	X		

Tablo 4’te görüldüğü üzere “Püf Noktası” başlıklı öyküleyici metinde resimler, zemin-fon ilişkisine dikkat edilerek yerleştirilmiş, metnin içeriğiyle uyumlu halde seçilmişler ve metinde yer alan kavramlara gönderme yapmaktadırlar. Resimler, metinde verilmek istenen iletileri destekler ve öğrencilerin dikkatini çekecek niteliktedir. Metin ile aynı sayfada yer alan resimler, gerçek hayattaki kullanım renkleriyle aynıdır ve metindeki kullanımı ile yeterli sayıdadır. Metnin başlığında somut bir kavrama işaret edilmediğinden resimler metnin başlığı ile kısmen uyumsuzdur. Yine aynı nedenden dolayı öğrencilerin metni tahmin etmesine kısmen imkân sağlanmaktadır. Hikâye unsurlarından biri olan zaman unsuruna ise resimde ve metinde yer verilmemiştir.

Metinde yer alan örnek bir resim Şekil 2’de görülmektedir.

Şekil 2. Püf Noktası Metninde Yer Alan Bir Resim

1.3. “Okuma Kitaplarım” Metni

Okuma kültürü teması altında yer alan ve Ziya Osman Saba'ya ait olan Okuma Kitaplarım başlıklı metin, resim-metin ilişkisine dair bulgulara Tablo 5'te yer verilmiştir.

Tablo 5. Okuma Kitaplarım Metnine Ait Bulgular

	Resim-Metin İlişkisi Değerlendirme Formu	Evet	Kısmen	Hayır
1	Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin-fon ilişkisine dikkat edilmiştir.	X		
2	Resimler metnin içeriği ile uyumludur.	X		
3	Resimler metinlerin başlıklarını desteklemektedir.	X		
4	Resimler öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamaktadır.	X		
5	Resimler metindeki hikâye unsurları ile örtüşmektedir.	X		
6	Resimler metinde yer alan kavramlara gönderme yapmaktadır.	X		
7	Resimler metinde verilmek istenen iletileri desteklemektedir.	X		
8	Resimler öğrencilerin dikkatini çekecek niteliktedir.	X		
9	Resim metnin bulunduğu sayfada yer almaktadır.	X		
10	Resimdeki nesnelere gerçek hayattaki kullanım renkleriyle uyumludur.	X		
11	Resimler metnin tamamını karşılayacak niteliktedir.	X		

“Okuma Kitaplarım” başlıklı metinde resim-metin ilişkisi incelendiğinde formdaki 11 maddenin de “evet” şeklinde işaretlendiği görülmektedir. Metne yönelik seçilen resimlerin renk gerçekliği, zemin-fon ilişkisi, başlık, iletiler, hikâye unsurları gibi unsurlarla uyum içerisinde olduğu görülmektedir. Metinde yer alan örnek bir resme Şekil 3'te yer verilmiştir.

Şekil 3. Okuma Kitaplarım Metninden Bir Resim

1.4. “Kar Tanesinin Serüveni” Metni

Doğa ve Evren temasında yer alan ve Samed Behrengi'ye ait olan “Kar Tanesinin Serüveni” başlıklı metindeki metin-resim ilişkisine ait bulgular, Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Kar Tanesinin Serüveni Metnine Ait Bulgular

	Resim-Metin İlişkisi Değerlendirme Formu	Evet	Kismen	Hayır
1	Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin-fon ilişkisine dikkat edilmiştir.	X		
2	Resimler metnin içeriği ile uyumludur.	X		
3	Resimler metinlerin başlıklarını desteklemektedir.	X		
4	Resimler öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamaktadır.		X	
5	Resimler metindeki hikâye unsurları ile örtüşmektedir.		X	
6	Resimler metinde yer alan kavramlara gönderme yapmaktadır.	X		
7	Resimler metinde verilmek istenen iletileri desteklemektedir.		X	
8	Resimler öğrencilerin dikkatini çekecek niteliktedir.	X		
9	Resim metnin bulunduğu sayfada yer almaktadır.	X		
10	Resimdeki nesnelere gerçek hayattaki kullanım renkleriyle uyumludur.	X		
11	Resimler metnin tamamını karşılayacak niteliktedir.		X	

Kar Tanesinin Serüveni başlıklı metinde zemin-fon ilişkisine dikkat edilmiş, resimler metnin başlığı ve içerikteki kavramlarla uyumludur. Resimlerin metnin içeriğinde anlatılan olaylardan ziyade kavramlara göre şekillendirildiği ve bu nedenle öğrencilerin metni tahmin etme noktasında zorluk yaşayabilecekleri söylenebilir. Hikâye unsurlarından zaman ve yer unsuruna resimlerde değinilmediği tespit edilmiş ve olayın karamanı olan kar tanesinin verilen üç resimde de işlendiği görülmüştür. Metinde üç resme yer verilmiş fakat resimlerin, anlatılan olayı kısmen karşıladığı tespit edilmiştir. Metindeki kar tanesini resmeden örnek bir resme Şekil 4’te yer verilmiştir.

Şekil 4. Kar Tanesinin Serüveni Metninden Bir Resim

2. Bilgilendirici Metinlere Yönelik Bulgular

“15 Temmuz” ve “Uzayda bir gün” başlıklı bilgilendirici metinlerin resim-metin ilişkisine yönelik bulgularına bu bölümde yer verilmiştir.

2.1. “15 Temmuz” Başlıklı Metne Ait Bulgular

“Milli Mücadele ve Atatürk” temasında yer alan ve MEB 15 Temmuz Kitapçığından kısaltılarak alınan “15 Temmuz” başlıklı metindeki metin-resim ilişkisine ait bulgular, Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. 15 Temmuz Metnine Ait Bulgular

	Resim-Metin İlişkisi Değerlendirme Formu	Evet	Kısmen	Hayır
1	Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin-fon ilişkisine dikkat edilmiştir.	X		
2	Resimler metnin içeriği ile uyumludur.	X		
3	Resimler metinlerin başlıklarını desteklemektedir.	X		
4	Resimler öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamaktadır.		X	
5	Resimler metinde yer alan kavramlara gönderme yapmaktadır.		X	
6	Resimler metinde verilmek istenen iletileri desteklemektedir.		X	
7	Resimler öğrencilerin dikkatini çekecek niteliktedir.		X	
8	Resim metnin bulunduğu sayfada yer almaktadır.	X		
9	Resimdeki nesnelere gerçek hayattaki kullanım renkleriyle uyumludur.	X		
10	Resimler metnin tamamını karşılayacak niteliktedir.		X	

Tablo 7’de görüldüğü gibi 15 Temmuz başlıklı metinde zemin-fon ilişkisine dikkat edilmiş, metinde yer alan kavramlara resimler aracılığıyla gönderme yapılmış, resimlere metinle aynı sayfada yer verilmiş ve resimler gerçek hayattaki renkleriyle kullanılmıştır. Resimlerin metnin içeriğiyle uyumlu olduğu, başlıkları desteklediği, öğrencinin kısmen metni tahmin etmesini sağladığı tespit edilmiştir. Metinde yer alan sadece bir görsel öğrencilerin metni tahmin etmesine yardımcı olurken diğer iki görselin bu noktada yetersiz kaldığı görülmüştür. Yine resimlerin metindeki iletileri kısmen desteklediği, 15 Temmuz gününe ait fotoğraflara yer verilebilirken çoğunlukla

bayrak kavramının ön plana çıktığı resimlerde öğrencilerin dikkatinin kısmen çekileceği tespit edilmiştir. Metinle bir arada yer alan resimlerin bir örneği Şekil 5'te verilmiştir.

Şekil 5. 15 Temmuz Metninden Bir Resim

2.2. “Uzayda Bir Gün” Başlıklı Metne Ait Bulgular

“Bilim ve Teknoloji” temasında yer alan ve Aslı Zülal’e ait olan “15 Temmuz” başlıklı metindeki metin-resim ilişkisine ait bulgular, Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Uzayda Bir Gün Metnine Ait Bulgular

	Resim-Metin İlişkisi Değerlendirme Formu	Evet	Kısmen	Hayır
1	Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin-fon ilişkisine dikkat edilmiştir.	X		
2	Resimler metnin içeriği ile uyumludur.	X		
3	Resimler metinlerin başlıklarını desteklemektedir.	X		
4	Resimler öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamaktadır.	X		
5	Resimler metinde yer alan kavramlara gönderme yapmaktadır.	X		
6	Resimler metinde verilmek istenen iletileri desteklemektedir.	X		
7	Resimler öğrencilerin dikkatini çekecek niteliktedir.	X		
8	Resim metnin bulunduğu sayfada yer almaktadır.	X		
9	Resimdeki nesnelere gerçek hayattaki kullanım renkleriyle uyumludur.	X		
10	Resimler metnin tamamını karşılayacak niteliktedir.	X		

Tablo 8’de görüldüğü gibi “Uzayda Bir Gün” başlıklı metinde metin-resim ilişkisi bir uyum içerisindedir. Metinle bir arada verilen resimlerin, öğrenciler açısından dikkat çekici, metni destekleyici, başlık ile uyumlu olması gibi özellikler göz önünde bulundurulduğunda resimlerin metin ile olumlu yönde ilişkilendirilmiştir. Uzaydaki bir günün nasıl geçtiğinin anlatıldığı metinde, kişilerin uzaydaki yaşantısının ele alındığı gerçek fotoğraflara yer verilmiştir. Bu fotoğraflara örnek Şekil 6’da görülmektedir.

Şekil 6. Uzayda Bir Gün Metninden Bir Resim

3. Şiir Metinlerine Yönelik Bulgular

“Anadolu Sevgisi” ve “Cazgır” başlıklı şiir metinlerin resim-metin ilişkisine yönelik bulgularına Tablo 9 ve Tablo 10’da yer verilmiştir.

3.1. “Anadolu Sevgisi” Başlıklı Metne Ait Bulgular

“Milli Kültür” temasında yer alan ve Abdürrahim Karakoç’a ait olan “Anadolu Sevgisi” başlıklı şiirdeki metin-resim ilişkisine ait bulgular, Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Anadolu Sevgisi Metnine Ait Bulgular

	Resim-Metin İlişkisi Değerlendirme Formu	Evet	Kısmen	Hayır
1	Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin-fon ilişkisine dikkat edilmiştir.	X		
2	Resimler metnin içeriği ile uyumludur.	X		
3	Resimler metinlerin başlıklarını desteklemektedir.		X	
4	Resimler öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamaktadır.		X	
5	Resimler metinde yer alan kavramlara gönderme yapmaktadır.		X	
6	Resimler metinde verilmek istenen iletileri desteklemektedir.		X	
7	Resimler öğrencilerin dikkatini çekecek niteliktedir.		X	
8	Resim metnin bulunduğu sayfada yer almaktadır.	X		
9	Resimdeki nesnelere gerçek hayattaki kullanım renkleriyle uyumludur.	X		
10	Resimler metnin tamamını karşılayacak niteliktedir.		X	

“Anadolu Sevgisi” başlıklı metinde resim-metin ilişkisinin kısmen uyumlu olduğu görülmektedir. Resimler, metinle aynı sayfada, gerçek hayattaki kullanım renkleriyle aynı şekilde ve zemin-fon ilişkisine dikkat edilerek yerleştirilmiştir. Fakat metinde yer alan kavramlara resimde kısmen yer verilmiş, görseller öğrencilerin dikkatini kısmen çekecek olan bir manzara resmi ile sınırlı kalmıştır. Metinle birlikte verilen resim Şekil 7’de sunulmuştur.

Şekil 7. Anadolu Sevgisi Metninde Yer Alan Resim

3.2. “Cazgır” Başlıklı Metne Ait Bulgular

“Sağlık, Spor” temasında yer alan ve Attila İlhan’a ait olan “Cazgır” başlıklı şiirdeki metin-resim ilişkisine ait bulgular, Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Cazgır Metnine Ait Bulgular

	Resim-Metin İlişkisi Değerlendirme Formu	Evet	Kısmen	Hayır
1	Resimlerin ve metnin yerleştirilmesinde zemin-fon ilişkisine dikkat edilmiştir.	X		
2	Resimler metnin içeriği ile uyumludur.	X		
3	Resimler metinlerin başlıklarını desteklemektedir.	X		
4	Resimler öğrencilerin metni tahmin etmesine imkân sağlamaktadır.	X		
5	Resimler metinde yer alan kavramlara gönderme yapmaktadır.	X		
6	Resimler metinde verilmek istenen iletileri desteklemektedir.	X		
7	Resimler öğrencilerin dikkatini çekecek niteliktedir.	X		
8	Resim metnin bulunduğu sayfada yer almaktadır.	X		
9	Resimdeki nesnelere gerçek hayattaki kullanım renkleriyle uyumludur.	X		
10	Resimler metnin tamamını karşılayacak niteliktedir.	X		

Tablo 10’da “Cazgır” metnindeki resim-metin ilişkisinin uyumlu olduğu görülmektedir. Resimler, zemin-fon ilişkisine dikkat edilerek metinle aynı sayfada ve gerçek hayattaki renkleriyle verilmiştir. Metnin içeriğiyle uyumlu, metin başlığını destekleyen, öğrencinin metni tahmin etmesini sağlayan ve metindeki kavramlara gönderme yapan bir resim seçilmiştir. Daha çok pastel renklerin tercih edildiği resme Şekil 8’de yer verilmiştir.

Şekil 8. Cazgır Metninde Yer Alan Resim

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada 2017-2018 güz yarıyılında MEB tarafından yayınlanan 5. sınıf Türkçe ders kitabının resim-metin ilişkisi bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Sekiz tema altında 24 okuma metninden 8 metin (4 öyküleyici, 2 bilgilendirici, 2 şiir) araştırma kapsamında incelenmiştir. İncelemeler sonucunda bütün metinlerde resimlerin zemin-fon ilişkisine dikkat edilerek metne yerleştirildiği görülmüştür. Alan yazında Türkçe ders kitaplarının incelendiği çeşitli çalışmalarda da ders kitaplarındaki metin ve resimlerin zemin-fon ilişkisine dikkat edilerek kitaba yerleştirildiği sonucuna ulaşılmıştır (Baş ve Yıldız, 2014; Yıldız ve Baş, 2015).

İncelenen sekiz metinde, metinle bir arada yer alan resimlerin metinlerin içeriğine uygun olarak seçildiği görülmüştür. Yedi metinde resimlere yer verilirken bir metinde fotoğraflar kullanılmıştır. İşlenen konular daha çok soyut içerikte olduğu için metinlerde fotoğraf kullanımının daha etkili olduğu söylenebilir (Özkan ve Tutkun, 2014). Aygün (2014) ise fotoğrafların resimler gibi hareket özelliği taşımaması nedeniyle çocuklar için pek uygun olmadığını dile getirmektedir. İncelenen metinlerdeki görsellerde de fotoğrafın resimlere oranla çok az tercih edilmesi, görsellerin çocuğa göreliğini desteklemektedir.

Metinlerde yer alan resimlerin çoğunlukla metnin başlığını desteklediği görülürken iki metin başlığının metni kısmen desteklediği tespit edilmiştir. “Püf Noktası” ve “Anadolu Sevgisi” başlıklı metinlerde resimlerin kısmen destekleyici olmasının sebebi, başlıkların soyut bir durumu ifade etmesi olarak görülmektedir. İncelenen dört metinde resimler aracılığıyla öğrencinin metni tahmin etmesine olanak tanınırken dört metinde ise resimlerden yola çıkarak öğrencinin kısmen metin hakkında tahminde bulunabileceği sonucuna ulaşılmıştır. “Püf Noktası” başlıklı öyküleyici metinlerde olay sıralamasını resimlerin tam olarak karşılamadığı görülmektedir. “Kar Tanesinin Serüveni” başlıklı metne ait resimlerde “kar” kavramı, “15 Temmuz” başlıklı metinde ise sadece “bayrak” kavramı resimlerde işlendiğinden dolayı metnin olay akışının öğrenci tarafından tam olarak tahmin edilmesi güçleşmiştir. “Kar Tanesinin Serüveni” başlıklı metinde olay akışını anlatan resimlere, “15 Temmuz” metninde ise durumu ortaya koyan fotoğraflara yer verilmesi öğrenci tahmini açısından kolaylaştırıcı olabilirdi denilebilir. “Anadolu Sevgisi” başlıklı şiir metnindeki resmin ise görsel açıdan zayıf ve öğrenci tahmini açısından kısıtlayıcı bir resim olduğu söylenebilir. Baş ve Yıldız (2014)

yapmış oldukları bir çalışmada sınıf öğretmenlerinin, Türkçe ders kitabındaki resimlerin öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimine katkıda bulunduğunu, öğrencilerde metni tahmin etme ve yordama becerilerini geliştirme yönüyle yeterli olduğunu ifade ettiklerine değinmiştir. Metinde yer alan kavramlara incelenen altı metinde gönderme yapılırken “15 Temmuz” ve “Anadolu Sevgisi” metinlerinde kısmen gönderme yapıldığı ve yine bu metinlerin öğrenci dikkatini kısmen çekecek nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır.

Hikâye unsurları bağlamında öyküleyici dört metin, resim-metin ilişkisi yönüyle incelenmiştir. “Okuma Kitaplarım” başlıklı metne ait resimlerde hikâye unsurlarının (yer, zaman, mekân, kahramanlar) tamamıyla yer aldığı görülmektedir. “Oyuncak” başlıklı metinde yer almayan zaman unsurunun aydınlık bir gün olarak resimlerde kendini gösterdiği, “Püf Noktası” metninde zaman unsuruna yer verilmediği, “Kar Tanesinin Serüveni” başlıklı metinde ise zaman ve yer unsurlarının yer almadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Resim ile resmin açıklandığı olay aynı sayfada olmalıdır ve resimli kitaplarda resimler ve metinler birbirini tamamlayıcı nitelikte olmalıdır (Aygün, 2014). Resim-metin ilişkisi yönüyle incelenen sekiz metinde de resimlerin metinlerle aynı sayfada olduğu görülmektedir. Nitekim resmin metin ile aynı sayfada bulunması, resimde metindeki içerikten söz edilmesi çocukların hikâyeyi anlamasını kolaylaştırır (Karatay, 2011). Kitaplardaki metin-resim ilişkisinin incelendiği çalışmalarda da benzer sonuçlara rastlanmıştır (Aygün, 2014; Yıldız ve Baş, 2015; Tural, Şahan, Işık, Özdemir, Uysal ve Yılmaz, 2017).

İncelenen tüm metinlerde yer alan resimlerdeki figürlerin gerçek hayattaki kullanım renkleriyle uyumlu olduğu ve günlük hayatla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Metnin içeriğinde verilmeye çalışılan duygulara göre seçilen renkler metnin gerçekliğini artırarak resmin rahatlıkla algılanmasını ve içselleştirmesini sağlamaktadır (Aygün, 2014). Araştırmadan elde edilen diğer sonuç ise incelenen beş metindeki görsellerin metni tamamen karşılaması, üç metindeki görsellerin ise metni kısmen karşılamasıdır. Görsellerin metindeki olayları eksik işlememesi, resimlerde sadece bir kavramın işlenmesi gibi durumlar görsellerin metni tamamıyla karşılayamaması durumunu oluşturmuştur.

Genel olarak, incelenen metinlerdeki görseller ile metinlerin birbiriyle uyumlu olduğu, öğrencinin görsel dünyası için geliştirici olduğu, öğrenciye okuduğunu anlamada kolaylık sağlayacağı ve öğrencinin tahmin gücünü geliştirecek nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır. Varılan sonuçlar doğrultusunda alan yazına yön verecek çeşitli öneriler geliştirilmiştir:

- Öğrencinin görsel becerisini geliştirmek ve metni rahatlıkla tahmin etmesini sağlamak için metinleri tek yönüyle değil de tüm yönüyle ifade edecek görseller seçilmelidir.
- Bilinen tek düze görseller yerine teknoloji imkânlarından da yararlanarak çok boyutlu görsellere ders kitaplarında yer verilmelidir. Bu durum öğrencinin dikkatini çekmek adına önemlidir.

- Ortaokullarda görev yapan Türkçe öğretmenlerinin Türkçe ders kitaplarındaki resim-metin ilişkisi hakkındaki görüşlerine başvurulacak araştırmalar yapılmalıdır.
- Öğrencilerin ders kitaplarında yer alan resimlerle ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik araştırmalar yapılmalıdır.

Kaynaklar

- Akyol, H. (2013). *Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aygün, A. (2014). *2004-2013 Yılları Arasında Yayımlanan Resimli Öykü Kitaplarında Metin-Resim İlişkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ayhan, Y. (2010). *İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Resimlemelerinin Biçim Ve İçerik Açısından 11 Yaş Grubuna Uygunluğu ve Aynı Yaş Grubu Öğrencilerin Yaptığı Resimlemelerle Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Baş, B. ve Yıldız, F. İ. (2014). İlkokul Türkçe Ders Kitaplarının Resim-Metin İlişkisi Açısından Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28), 139-151.
- Binbaşıoğlu, C. (1994). Ders Kitapları Üzerine. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 19(195), 33.
- Çakmak Güleç, H. ve Geçgel H. (2005). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Delice, A; Aydın E. ve Kardeş, D. (2009). Öğretmen Adayı Gözüyle Matematik Ders Kitaplarında Görsel Öğelerin Kullanımı. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 16: 75-92.
- Demirel, M. (1996). Bilgilendirici Metin Türünün ve Okuduğunu Anlama Becerisinin Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Öğrenme Düzeyine Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(12).
- Göçer, A. (2007). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleriyle Öğretmen Adayları için Türkçe Öğretimi*. Niğde: Öncü Kitap.
- Gök, F. (2003) *Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Ders Kitapları, Ders Kitaplarında İnsan Hakları: Tarama Sonuçları İçinde*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Günay, D. (2003). *Metin Bilgisi*. İstanbul: Multilingual.
- Günes, F. (2002). *Ders Kitaplarının İncelenmesi*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Güneş, F. (2013). Türkçe Öğretiminde Metin Seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-12.
- İşcan, A. (2004). *Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Edebi Metinlerin Öğrencilere Estetik Zevk Kazandırmadaki Rolü*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Kabapınar, F. (2003). Oluşturmacı Anlayışı Yansıtması Açısından Türk ve İngiliz Fen Bilgisi Kitaplarındaki Görsel Öğeler, *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 119-126.
- Karatay, H. (2011). *Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler. (Ed.T. Şimşek) Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı (s. 77-125)*. Ankara: Grafiker Yayınları.

- Karatay, H. (2011). Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler. Ed.T. Şimşek, *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı* (s. 77-125). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kayabekir, T. (2010). *İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Tasarımında Yer Alan İllüstrasyonların Metne Uygunluk Açısından Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Lord, M. (2001). Know Much About Science Books? Many Are Rife With Errors, Says New Study. *U.S. News and World Report*, 130 (3), 50.
- MEB (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Miles, M. B. Ve Huberman, M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. CA: Sage.
- Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği, <http://www.resmigazete.gov.tr/2012/09/20120912-2.htm>.
- Özay, E. ve Hasenekoğlu, İ. (2007). Lise-3 Biyoloji Ders Kitaplarındaki Görsel Sunumla Gözlemlenen Bazı Sorunlar. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 4(1), 80-91.
- Özkan, R. ve Tutkun, S. B. (2014). İlköğretim Sosyal Alan Ders Kitaplarının Görsel Boyut ve İçerik Tutarlılığı Açısından İncelenmesi. *International Journal of Social Science*, 24, 371-386.
- Sever, S. (2010). *Çocuk ve Edebiyat*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Tural, A., Şahan, G., Işık, A. D., Özdemir, S., Uysal, H., ve Yılmaz, O. (2017). Türkiye ve Almanya'daki Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Resim-Metin İlişkileri ve Kullanımları Bakımından Karşılaştırılması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 770.
- Tür, G. ve Turla, A. (1999). *Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Yalın, H. İ. (1996). Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi. 6. *Milli Eğitim Sempozyumu*, Kütahya, 4-5 Ekim.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, F. İ., ve Baş, B. (2015). İlkokul 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Resim-Metin İlişkisi Açısından Değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 251-268.